

Trygghetsskapande åtgärder med djur i äldreomsorgen

Preliminär sammanfattning

Kerstin Uvnäs-Moberg, Anne Nilsson, Linda Handlin, Lena Lidfors - SLU Skara

Förord

I föreliggande sammanfattning visas ett delresultat från regeringsuppdraget ”Social innovation i vården och omsorgen om de mest sjuka äldre” (S2011/5887/FST) som VINNOVA fick i mars 2012.

Under 2012 fick VINNOVA ett regeringsuppdrag ”Social innovation i vården och omsorgen om de mest sjuka äldre” (2011-01997.5). Regeringen uppdrog åt VINNOVA att i samarbete med universitet och högskolor och i samråd med andra relevanta aktörer vidareutveckla goda exempel kring sociala innovationer. Mer specifikt innebar uppdraget att genomföra ett fördjupat utvecklingsarbete kring sociala innovationer inom boende, lättare servicetjänster, trygghets-skapande insatser och social samvaro. Social innovation är en viktig del av VINNOVAs nya fokus på att stärka innovationskraften i offentlig verksamhet för att underlätta spridning och användning av innovationer inom kommuner, landsting och statliga myndigheter.

Idag är närmare 20 procent av Sveriges befolkning 65 år eller äldre, den förväntade medellivslängden är nära 80 år, och den stiger. Att alltfler lever längre är av stort värde för samhället samtidigt som demografiska förändringar medför stora utmaningar gällande t.ex. sociala trygghetssystem, hälso- och sjukvård, omsorg likväl som boende och transporter. De traditionella sätten att erbjuda offentlig service räcker inte till när en allt större andel äldre ställer andra krav och behöver stöd i sina individuella behov.

Den här sammanfattningen beskriver vårdhundars effekt på äldres hälsa.

Vårdhund eller andra sällskapsdjur som redskap i rehabilitering och vård och omsorg har blivit mer utbrett genom att kompetenser inom djur och hälsa har mötts och de goda erfarenheterna sprids. Forskning indikerar att interaktion med hundar kan inverka positivt på t ex kommunikation, sinnesstämning samt stressnivåer och fysisk aktivitet. Idag finns s.k. vårdhundar på ett antal äldreboenden och särskilda boenden. Vårdpersonal så som sjuksköterskor, undersköterskor, biträden, arbetsterapeuter och sjukgymnaster vittnar mycket positivt till hundarnas fördel. Det finns dock behov att kvalitetssäkra etablerade och kommande nya behandlingskoncept med djur i vård och omsorg av äldre samt säkerställa hälso- samt hälsoekonomiska effekter på lång och kort sikt.

Exempel på social innovation inom vård och omsorg av äldre med positiva erfarenheter och goda exempel som implementerats i större skala behöver lyftas fram och spridas i Sverige. Social innovation utgår från individens behov, där resultaten av VINNOVAs tidigare studier visar att det främst handlar om behovet av trygghet och delaktighet.

Studien kommer att publiceras i sin helhet i vetenskaplig tidskrift och i samband med den publiceringen läggs hela studien ut på VINNOVAs hemsida

VINNOVA i mars 2013

Johanna Ulfvarson

Handläggare

Avdelning Hälsa

Sammanfattning

Upprepade besök med utbildad vårdhund på äldreboenden minskar stress och ökar välmående hos de äldre. Detta är visat med objektiva registreringar av fysiologiska parametrar så som hjärtfrekvens och hudtemperatur. Resultaten stödjer antagandet om att besök av hundar på äldreboende skulle kunna användas i terapeutiskt syfte och i viss mån utgöra ett alternativ till farmakologisk behandling

Grön terapi, som ett alternativ till klassisk medicinsk behandling, vinner allt större mark i vården och olika natur- och djurbaserade terapier utvecklas. Ett problem med dessa nya terapier är att de i väldigt liten mån är evidensbaserade.

Ett exempel på grön terapi är användningen av hundar inom äldreomsorgen. Utbildade vårdhundar gör tillsammans med hundförare besök hos de äldre på äldreboenden eller någon från personalen tar med sig sin egen icke utbildade hund till äldreboendet. På senare år har det publicerats vetenskapliga studier som visar att besök av utbildade vårdhundar på äldreboende kan leda både till mindre oro och depression samt ökad social interaktion hos de äldre.

Mot bakgrund av ovanstående skulle besök av vårdhundar kunna utvecklas till en "icke farmakologisk" behandlingsform på våra äldreboenden, en behandling som kanske till och med i viss mån skulle kunna minska användningen av läkemedel och därmed risken för läkemedelsbiverkningar. Läkemedelskonsumtionen idag är hög bland de äldre med en ökad grad av läkemedelspåverkan som följd. Läkemedelsbiverkningar kan göra de äldre förvirrade, trötta och ge balansrubbnings så de faller lättare, ofta då med sjukhusinläggning till följd. Detta är inte bara negativt för de äldre utan ger också ökade samhällskostnader.

Utbildning av vårdhundsteam med hund och förare sker idag av Ingeborg Höök på Vårdhundskolan. Studier visar att utbildade vårdhundsteam som arbetar tillsammans med de medicinska och paramedicinska professionerna bidrar till kvalitet i form av fler och mer varierade aktiviteter för de äldre.

Under år 2010 till 2012 utfördes en studie av effekten av vårdhund på äldreboenden i Skaraborg med ett anslag från stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen). En forskningsgrupp från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Skara under ledning av professor Kerstin Uvnäs Moberg utförde den del av studien som innefattade medicinska frågeställningar och mättekniker.

Den 8 veckor långa studien var av s.k. crossover design, d.v.s. den 4 veckor långa del av studien i vilken vårdhundbesök gjordes föregicks och åtföljdes av 2 veckors kontrollperioder utan hund. Upprepade fysiologiska mätningar utfördes under hela studien (studie 1, hundstudien).

Under våren 2012 erhöles ett kompletterande anslag från VINNOVA som använts för att göra en kontrollstudie till den av KK-stiftelsen finansierade studien. I denna nu utförda

studie (studie 2, kontrollstudie) har exakt samma registreringar gjorts som i studie 1 under en 6 veckors period.

Den forskargrupp som har utfört de två studierna besitter en bred kompetens. Gruppen leds av forskningsansvarig Kerstin Uvnäs-Moberg, läkare och professor i fysiologi. Övriga deltagare i forskningsgruppen är Linda Handlin, molekylärbiolog som disputerat i husdjursvetenskap vid SLU under handledning av Kerstin Uvnäs-Moberg, Lena Lidfors, professor i etologi med god kunskap om djur, samt Anne Nilsson, veterinär och doktorand inom kliniska vetenskaper och handleds av Kerstin Uvnäs-Moberg, Linda Handlin och Lena Lidfors.

I denna rapport presenteras resultat från de bägge studierna, vilka för första gången visar att besök av en vårdhund signifikant påverkar objektiva mätparametrar hos äldre på äldreboenden i en kontrollerad vetenskaplig studie. Besök av vårdhundar minskade pulsfrekvensen och ökade fingertemperaturen hos de gamla, vilket visar att deras stressnivå minskade och att deras lugn och välmående ökade av behandlingen.